

Quaestio medica ... anno 1765 : An lui venereae sublimatum corrosivum? / [Proponebat F. Vicq d'Azyr].

Contributors

Guilbert, Louis Claude.
Vicq-d'Azyr, M. (Félix), 1748-1794.
Macquer, Pierre Joseph, 1718-1784.
Université de Paris.

Publication/Creation

Paris : Quillau, 1774.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/rdpx3kej>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,* QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, *manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesima-septimâ mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LXXIV.*

M. PETRO-JOSEPHO MACQUER, Regiæ Scientiarum Academiae
Taurinensis & Parisiensis Socio, Censore Regio, Chemiæ in Horto
Regio Professore à Rege designato, Doctore Medico, Præside.

An lvi Venerea sublimatum corrosivum?

I.

R B E M ferè universum devastabat venerea lues, & novis quotidie famosa
funeribus, quæstas irridebat artes, cum celeberrimus Medicus Carpi, hujus
pestis antidotum in Mercurio detexit. Jam evanescere incipiebat opinio,
quæ mineralem illam substantiam inter venena recensebat & in cutis defœ-
dationibus, quantâ cum utilitate adhiberetur, Arabum schola docuerat.

Abscissum itaque, quodammodo apparuit humanitatis illud flagellum, & mercurialis
unguenti applicatio, ad fugandos tristes errandæ veneris effectus, diu, solaque inva-
luit. Sed ab interno mercurii usu, majora adhuc commoda sperantes Medici, ipsum
etiam in substantiâ farinâ, saccharo, aut therebentinâ extinctum suaserunt, donec,
prælucente Chemiæ face, audaciores facti, mercurialium productorum vires etiam
experiri susceperint. Tantâ vi pollebant omnes illæ præparationes, & præcipue quæ
ex unione mercurii cum variis acidis mineralibus emergebant, ut quibus mediis edulco-
rarentur, sollicitè investigaverint. Dùm verò drasticam ipsarum qualitatem infringere,
multo labore conabantur, omnis earum virtus evanescebat, & illa tantum, quæ mine-
rali propria erat substantiæ, reviviscebatur; aut cum parva in ipsis mercurii quantitas
ingrederetur, ut inefficaces in lvi venereæ curâ, ablegatæ fuerunt. Inter eas causticâ
vi horrendum distinguebatur sublimatum corrosivum. Scelestis tantum manibus desti-
natum, ab omnibus ferè habebatur; cum (hærentibus præ stupore animis) in immor-
talis Boerhavi Chemiâ legeretur, metallicum illud sal, in morbis insanabilibus plurimis,
mira esse patratum. Eruditissimi illius Medici prudentia, cognita in omnibus artis suæ
doctrina, ipsum temeritate, aut ignorantia incusare non sinebant. Sublimati igitur vires
experimentis confirmare allaboraverunt celebres in arte viri, & in siphylidis curatione
victoria præcipue suppeditaverunt auxilia. Et revera, tetram illam luem eradicare
debet illa præparatio si ita edulcorari possit, ut ingestâ, deleterii ex ipsâ nulli sobo-
lescant effectus, & specifica mercurii vis in ea magis adhuc exaltetur.

II.

QUI potentioribus remediis morbos depellere satagit, eorum naturam calleat,
necessum est. Perpendamus igitur quid sit sublimatum corrosivum, & undè sua
procedat caustica qualitas.

Sublimatum namque corrosivum est sal cum excessu acidis, exurgens ex connubio acidis
marini cum mercurio. Acida autem omnia, sicut ipsa nobis suppeditat distillatio,
adeo caustica sunt, ut partes corporis quibus applicantur, corrodere valeant, & eo
major est eorum deleteria virtus, quò magis suo phlegmate spoliuntur. Metallis injecta

* Auctore M. GUILBERT, anno 1763.

ipsa dissolvunt, &, ulteriori elaboratione, cum ipsis varia salia constituunt, magis aut minus caustica, solubilia.

Cum autem ratione dephlegmationis, crescant liquoris acidi causticae vires, quod major humidi quantitas ipsi restitueretur, eò magis etiam decrescere debent, & si non absolute evanescant, insensiles adeò fieri possunt, ut tunc corpora quæ tangunt, non amplius destruere, vix quidem gustus organum ferire queant.

Tali sub formâ considerati isti liquores, jucunda quam linguæ imprimunt sensatio, & ipsius similitudo cum acido sapore, fructuum quos, æstuante Sirio, tam liberali manu profundit natura, Medicos impulere, ut ipsorum internè sumptorum virtutes experirentur. In ipsis brevi detecta fuit eadem quæ fructibus horæis propria est antiseptica, temperans, refrigeransque virtus ægris optatam opem præcipue ferens, in ardoribus quorum fomes erat putrida colluvies. Hinc acida mineralia nullo modo essentialiter esse venenosa innotuit, quamvis periculosiora ex ipsis erui possint deleteria. Dùm enim in maximâ eorum concentratione, mineralibus sociantur particulis, graviora adhuc evadunt, & eorum tunc corrosiva vis eminent. Mercurio nupta, variis, ut jam retulimus, originem præbent mixtis, quæ ab acidis tantum suam mutantur causticam facultatem, In mercurio namque nullo imprimis adulteratum connubio, corrosivam vim existere, numquam experientia docuit. Strages ergo quas adeò funestas edere valet sublimatum, ab acido marino pendent, & imprudenter utenti necem eò certiore inferet, quod liquor acidus sub formâ vaporis, ignis vi, cum mercurialibus globulis sic etiam elevatis, arctiori vinculo connectitur; sed ex eo processu sal metallicum quod emergit, in aquosis liquoribus perfecte dissolvi potest, sicque prudenter administratum, medicamentosis insignietur dotibus toxicum, quod nunc vitæ infestissimum habebatur.

I I I.

SIMILI enim artificio frænabitur deleteria sublimati vis, ac acidorum caustica qualitas, cum ab ipsis tantum illam mutuetur. Acida verò, ut experientia constar, in aquosis soluta liquoribus, mitescunt. Medium itaque quo sublimati vires, ut & acidorum, ad gradus componamus infinitos, ipsa nobis suppeditabit dissolutio. Tunc enim quodcumque sit liquoris solventis volumen, ipsius quævis portio, soluti salis proportionatam quantitatem continet, & cum illimitata sit illa divisio, minimæ tantum partes dosis minimæ corporis soluti, viscera nostra subibunt, & sese cum lymphâ, sanguine, & humorum alveo semper immiscendo, majorem adhuc subdivisionem experientur. Sed magis causticum semper erit sublimatum, quàm acidum marinum. Illius namque guttula in aquæ uncia extensa, insensilis fere est, sublimati verò granum, in æquali aquæ quantitate, solutum, adhuc horrenda patrabat infortunia, sed solutionis ope, quantum volueris, ipsum dividere potes, & sic centesimam, ducentesimam, & millesimam quidem grani partem administrabis. Luce nonne clariùs patet, sublimatum tunc nullo modo periculosum esse, & ad inertiam quidem reduci posse; at gradatim iterum ascendendo, dosim obtinebis quæ tutò & efficaciter usurpari poterit.

Quot & quanta commoda præstet in praxi medicamentorum solubilitas, ex his etiam innotescit, pulveres eorumque dilutio numquam tanta tamque pretiosa suppeditabunt, metallicæ namque partes, in pulverem tenuissimum quidem reductæ, si dissolvi nequeant, nullam alterationem patientur, & ubique semper eadem erunt. Sed cum solutio, potius quantitate, & cum liquoribus nostris miscelâ, majoris adhuc capax sit extensionis, tunc acerrimi quidem mixti particulae, debiles tantum, sed salutares semper exerent effectus, si præcipue natales ducant è substantiis, quæ specificis instructæ virtutibus, potentiora quotidie suppeditant remedia, quorum ope deteriores morbos Medicina debellat.

I V.

UT autem dignoscamus, an sublimatum sic dissolutum, virtutibus suis non defraudet, & dosis existat, quæ cum efficaciâ administrari possit, hîc, sola consulenda venit experientia, sicut, & ipsâ ducente, medicamentorum vires inquirendæ sunt. Hic ratiocinia deficiunt, & nemo unquam, solâ ingenii acie, cujuslibet substantiæ proprietates detexit, quin prius ipsas experimenta prodiderint.

Externè applicati cùm palàm innotescat sublimati caustica vis, latere diù non potuit. Sed suâ in aquosis solubilitate, & solutionis extensione, cum imminuita an nihilari quidem possit, internum ejus usum, & dosim quæ efficaciter ageretur, experiri medicos nihil vetebat. Observationibus nostris paginam adimplere possemus; sed cùm celebriores Europæ Medici, hujusce remedii patronos jam sese declaraverint, quid valeret nostra autoritas?

Ne tamen in re tam seriâ, aliquid neglexisse videamur rationes etiam, quæ felicem suffulciunt experientiam, hic subnectere liceat.

Quodcumque corpus, aliquâ virtute potens, majori, aut minori activitate pollet. In excessu semper nocet, debilitatum, inefficax est, solum præstat, inter extrema, medium. Ignis ipse rapido si volvatur turbine, vorat omnia, omnia sine igne marcescunt, moriuntur, moderatus omnia vivificat Entia. Medicamenta similiter, excessivâ si adhibeantur dosi, venena sunt; si debiliori, inefficacia; sola debita quantitas cùm utilitate operatur. Nemo namque sennæ libræ decoctum impunè hauriret, guttulæ quædam inutiles deprehenderentur, tres aut quatuor drachmæ commodè alvum ducunt.

Cur igitur ex tam generali regulâ sublimatum exciperetur? Quoties etiam non sine voluptatis sensu observavimus ægrotantes nostros, tertio jam die quo sublimato utebantur, ipsius grana duo cùm vix assumpserant, notabilem in omnibus mali symptomatis experiri mutationem. Quoties ulcera generationis partes depascentia, veluti incantamento, curata mirati sumus. Adeo enim est intima, & illiminata sublimati cum liquidis nostris miscela, ut statim atque fluidorum Oceanum ingreditur, omnes lymphaticæ partes cum ipsius moleculis confundentur, magis ac magis immisceantur, & partium metallicarum contactu atterantur, & dividantur. Quod ut magis adhuc inconcussum maneat, ulceris venerei naturam, & quid ad ejus curationem necessarium sit, expandere fert animus.

Dùm œstro titillata venereo genitalia turgent, & coitu impuro polluantur, ipsorum aperta subit absorbentia vasa siphylitica lues; & lympham quibus irrorantur, inficit. Viru contaminatus ille liquor, in canalibus suis hæret, ipsa distendit, & pustulam efformat, quæ debilibus vasis, & levissimâ pelle cooperta, faciliè disrumpitur. En, ulcus adest, ex cujus superficie, vasorum apertorum osculis, acris exsudat, & semper virulentus ichor, qui ipsorum rodens extrema, in largum & profundum continuò serpit. Hocce mali genus nullâ aliâ arte certè curabitur, nisi illius lymphaticæ guttulæ, quam eructant vasorum oscula, virulentia corrigatur. Tunc enim ad cicatricem omnia natura suppeditabit. Quoties itaque in remedio internè sumpto, talis erit proprietas, ut hunc effectum, alio absque auxilio, patrare possit, asserendum erit eum ad ipsam, quam memoravimus virtutem, tantum referendum esse. Sic autem se habent sublimati virtutes, ut primis ab ipsius usu diebus sese exerant, à capite ad calcem, venerea aggrediantur symptomata, & ipsa deleant. Quòmodo autem concipiatur actio quâ virus venereum destruere valeat sublimatum, certum est quod solus contactus inter lymphaticas partes quibus siphylitica lues inhæret, & mercuriales globulos, mali curam absolvere possit. Nec magna mercurii quantitas, ad hunc contactum perficiendum necessaria est, si quædam grana, sed ad infinitum divisa, eum producere queant. Mercurii namque dosi quæ huc usque ad siphylidis curationem adhibita fuit, inefficaciam illius, quæ cum sublimato introducitur non probat, sed è contrâ quàm inutilis sit quantitas, quæ in aliis mercurium administrandi methodis fuit usitata, omnibus apertè demonstrat. Vires enim vite non sufficiunt, ut mercurius adeo dividatur, ac in sublimati dissolutione, sicque non sine magnâ ipsius quantitate, contactus ille generalis partes minerales inter & lymphaticas, in quo cura consistit, obtinetur.

V.

HIS innixi principiis, varia quæ nobis proponi possunt faciliè diluemus objecta. Obgannunt enim aliqui, & clamitant, sublimatum in quibusdam corporis partibus nihilari posse, ibique deleteriam suam vim exerere. Sed quænam est illa quantitas quàm sic se colligere posse, pertimescunt. Jam una, distributione generali, totam corporis

habitudinem irroravit, altera verò per omnes sensibiles, aut insensiles effugere debuit excretiones. Fieri aliundè non potest illa collectio, quin resolvatur mercurii cum acido consortium, & illa decompositio, nullo modo nocere valet. Est enim parva mercurii, & acidi marini quantitas, nullius sactionis manifestæ capax. Omnibus aliundè notum est, nullâ certiori viâ periculosos hujusce salis effectus enervari, quam si occurrat ipsi mixtum, quo mediante, sua operetur decompositio. Non ità verò res se haberet, & multò periculiosior reverà deprehenderetur, si, ut instant alii, divortium cum liquore solvente faceret sublimatum. Sed contrà hocce periculum sese obfirmare difficilis non est negotii. Satis enim est perpendere, hocce divortium nullâ stabilitum esse ratione, omnibusque dissolutionis notionibus obversari. A solvente liquido salia non sic discedunt, præcipuè si satis extensa sit eorum dissolutio, multò minùs adhuc, si solvens fluidum, sicut corporis humani liquores, perpetuò caleat, & moveatur. Sal marinus ipse, quo omnes quotidie utimur, hujusce divortii particeps non est. In urinâ reperitur, & nemo unquam hocce sal in aliquâ corporis parte collectum observavit, quamvis tunc strages æquè funestas, ac sublimatum, ederet.

Quod verò spectat ad varias ventriculi, & intestinorum erosiones, quæ sublimati usus interni comites individuæ ab aliis dicuntur, ipsis sanctè asserimus, nos eas numquam observavisse. Sed caveat ab errore Medicus. Prudenter à prudente Medico tantum administraretur illud remedium; abstineat, si methodum nescit. Nonne per hæc clarissimi Boerhavii verba, promulgata quasi sublimati proscriptio! Ità sanè abstineant indocti. Sed non desunt sapientes & eruditi in arte viri qui potentiora remedia tractare possunt, ipsorum natura, præparationes, & proprietates ab ipsis non ignorantur.

Obscurius ne hæc ætate, latet viscerum structura, quid possint in ingesta ipsorum motus, & actio? Nonne possumus adhuc virium vitæ & medicamentorum effectus ponderare, judicare: quare igitur salutaribus auxiliis quibus abuti poterunt imprudentes, cauti non uterentur. Aliter coerceretur ars quæ nullos limites habere debet, & ipsorum industria, quæ novis opibus illam ditare satagunt, enervaretur. His itaque rationibus, & cum omnes Europæ Academiæ sublimati successus concelebrent, experienciâ aliundè freti fidenter concludimus.

Ergò lui venereæ sublimatum corrosivum.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Claudius LAFISSE, Chirurgiæ Gallico idio- mate Professor designatus.	M. Joannes-Bapt. Michael BUCQUET.	M. Dionysius PAUTIER DE LABREVILLE, S. Comitis Gallo-Provinciæ, Medicus Primarius.
M. Josephus - Ignatius GUILLOTIN.	M. Ambrosius - Augustus BELANGER, Serenissimæ Comitiſſæ Atrebatum Me- dicus ordinarius.	M. Natalis-Andræos-Joan- nes-Baptista CHESNAU.
M. Carolus-Jacobus-Ludo- vicus CœQUEREAU.	M. Franciscus - Maria LE MOINE.	M. Dionysius - Claudius DOULCET.

Proponebat Parisiis FELIX VICQ D'AZYR, Valonæus apud Constantienses;
Serenissimi Comitis Atrebatum Medicus, necnon Saluberrimæ Facultatis Me-
dicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1774. A SEXTA AD MERIDIEM.